

УДК: 657.471.1(100)

СУЧАСНІ МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЇХ ВИКОРИСТАННЯ

Ю. В. Мельник, здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,

Миколаївський національний аграрний університет

Розкрито основні методи управління витратами підприємств у зарубіжній практиці. Здійснено підбір моделі управління витратами в залежності від мети підприємства.

Ключові слова: витрати, управління витратами, методи .

Постановка проблеми. Проблема управління витратами завжди була однією з найактуальніших та найскладніших для кожного господарюючого суб'єкта, тому що від рівня і динаміки витрат залежить ефективність формування національного доходу всієї держави загалом та самого підприємства. Кінцевою метою будь-якої виробничої діяльності держави загалом та самого підприємства є отримання позитивного фінансового результату – прибутку. Оскільки витрати відіграють значну роль у вирішенні цього завдання, то постає потреба побудови ефективної системи та методів управління витратами підприємства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Найбільш відомими напрацюваннями у сфері управління витратами, є праці Вандера Р., Дейлі А., Дойля П., Котлера Ф., Купера Р., Фореста Дж., Шанка Дж., Штангмайера Б., та ін. Дослідження проблематики управління витратами висвітлювались у працях таких вітчизняних вчених: М. О. Данилюка, В. М. Жука, А. Г. Загороднього, Г. Г. Кірейцева, Г. О. Партина, О. О. Терещенка, та інших.

Постановка завдання. Метою статті є виявлення особливостей основних сучасних методів управління витратами підприємств у зарубіжних країнах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Господарювання в ринкових умовах свідчить, що витрати є найважливішим об'єктом управління на підприємстві, тому вдалий вибір методів та моделі управління витратами забезпечить можливості його подальшого розвитку та зростання конкурентоспроможності.

Світова практика вказує на те, що основними засобами побудови ефективного менеджменту підприємства є система управління витратами. Проблема постійного пошуку шляхів оптимізації розміру витрат та

забезпечення їх планового рівня призвела до виникнення безлічі методів управління витратами.

Зарубіжна практика визначає 10 основних методів управління витратами підприємств (рис. 1).

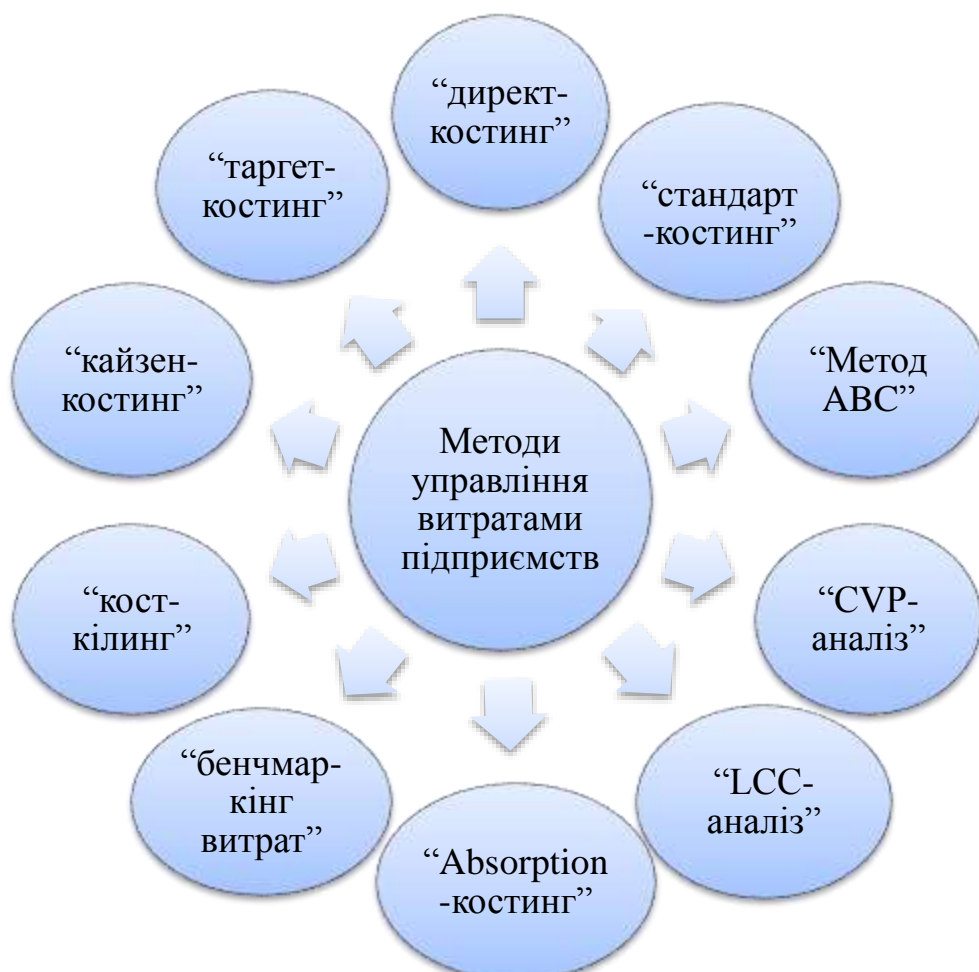

Рисунок 1 – Основні методи управління витратами підприємств
Джерело: узагальнено автором на основі даних [2; 3; 4]

“Метод обліку” – це ті методи, які використовуються для визначення собівартості продукції (робіт і послуг) та “методи управління” – ті, що необхідні для зменшення витрат. Вивчивши та проаналізувавши наукову літературу, на нашу думку, до методів обліку необхідно віднести “директ-костинг”, “стандарт-костинг”, та “absorption-костинг”.

В рамках “директ-костингу” розраховується точка беззбитковості, досліджуються можливості сегменту ринку і прийняття рішення щодо визначення обсягів продукції [1]. Метод передбачає створення самостійної системи внутрішнього управлінського обліку на середніх і великих, зі складною внутрішньою структурою, крупносерійним або масовим типом виробництва, підприємствах. Доцільніше використовувати даний метод в умовах депресії та інфляції, ніж в умовах підйому економіки, адже за умов депресії керівник більше контролює змінні витрати, ніж постійні.

Система “стандарт-костинг” в рамках зарубіжного досвіду спочатку застосовувалась на машинобудівних підприємствах, а потім — в інших галузях промисловості для обчислення собівартості продукції, контролю за виробництвом і управління ним. Для України рекомендовано для використання промисловим підприємствам з масовим виробництвом.

“Absorption-костинг” виник в 30-х рр. ХХ ст. в США. Особливістю даного методу є те, що прямі витрати відносять безпосередньо на собівартість окремих видів продукції на підставі первинних документів, а непрямі витрати розподіляють за конкретними об'єктами на основі бази розподілу. Цей метод доцільно використовувати, якщо на підприємстві проводиться тільки один або кілька продуктів, але в невеликому обсязі; сума загальнопромислових витрат істотно змінюється від періоду до періоду; при наявності довгострокових контрактів на виконання певного обсягу робіт [3].

Наступну групу методів слід віднести до категорії “методи управління”, оскільки в них йдеться про цілеспрямовані дії, які проводяться менеджерами з живими чи неживими об'єктами з однією метою – зменшити витрати.

Метод “таргет-костингу” – застосовується на етапі проектування нового виробу або модернізації продукції, яка досягла за етапами життєвого циклу стадії старіння [1]. Цей метод ефективно застосовувати в компаніях інноваційних галузей до яких належить і машинобудування, зокрема автомобілебудування. На українських підприємствах основна перешкода впровадження даного методу – це відсутність ефективної і досконалої системи управлінського обліку та інформаційного забезпечення для прийняття управлінських рішень.

Наступний метод – “кайзен-костинг” виник у Японії і набуває дедалі більшого поширення на підприємствах США та Європи. Він передбачає вдосконалення і зниження витрат, в якому мають брати участь усі працівники – менеджери і робітники, що дає можливість зменшити непродуктивні витрати. Переважно застосовується в галузях економіки з довготривалим життєвим циклом продукції. Цей метод ідейно схожий на “таргет-костингом” [2].

“Метод ABC” базується на поділі витрат на основі їх структурування за критеріями важливості для створення продукції таким чином: група А – найсуттєвіші витрати (не менше 50%); група В – суттєві витрати (не менше 25%); група С – інші витрати (не перевищує 25% усіх витрат).

Інший метод – “бенчмаркінг витрат” передбачає пошук еталонних підприємств-лідерів, з метою порівняння з власним та переймання його найкращих методів роботи.

“CVP-аналіз” надає змогу швидко оцінити обсяг продажу продукції і її вплив на прибуток. Він ґрунтується на зіставленні трьох величин – витрат підприємства, доходу від реалізації й отриманого прибутку, що має забезпечити беззбитковість діяльності або запланований фінансовий результат.

Метою “кост-кілінгу” є максимальне зменшення витрат без шкоди для його діяльності й перспектив розвитку. Так, “кост-кілінг” передбачає скорочення витрат, що обмежено залежить від підприємств. Мінімізація цін у рамках “кост-кілінгу” можлива через участь підприємства в тендерах, жорсткий тиск на постачальників, зменшення ланцюга руху сировини, пошук нових постачальників або оптимізацію структури наявних.

Сутність методу “LCC-аналіз” полягає у розрахунку витрат за етапами життєвого циклу продукції і застосовується при стратегічному управлінні, охоплюючи період в декілька років. Україні цей метод доцільно застосовувати на тих підприємствах, які виробляють нестандартний асортимент продукції [4].

“Метод VCC” розглядає ланцюжок споживчої вартості, зокрема, передбачає аналіз витрат, що знаходяться поза сферою прямого впливу підприємства. Застосовується в стратегічному управлінні витратами. Особливістю даного методу є дотримання 2-х умов: високого рівня кваліфікації управлінського персоналу та працівників обліково-аналітичних служб на підприємстві, де застосовується “метод VCC”.

Для вдалого вибору методу управління витратами, необхідно визначити, якою є мета підприємства та досягнення яких цілей воно прагне. Виходячи з даної інформації, можливо підібрати дієву та результативну модель управління (рис. 2):

Вихід на нові ринки	• метод VCC, LCC-аналіз, таргет-костинг, CVP-аналіз, бенчмаркінг витрат;
Закріплення на існуючих ринках	• бенчмаркінг витрат, кайзен-костинг;
Зростання прибутку в короткостроковому періоді	• метод ABC, кост-кілінг;
Зростання прибутку в довгостроковому періоді	• таргет-костинг, кайзен-костинг;
Підвищення конкурентоспроможності підприємства за рахунок низьких витрат і відповідної низької ціни	• метод VCC, таргет-костинг, бенчмаркінг;
Випуск нової продукції і виведення її на новий або існуючий ринок	• LCC-аналіз, таргет-костинг

Рисунок 2 – Підбір моделі управління витратами в залежності від мети підприємства

Джерело: узагальнено автором на основі даних [2;3;4]

Висновки. Отже, розглянувши та проаналізувавши основні зарубіжні методи управління витратами підприємства, можемо зробити висновок, що

для вибору існуючих моделей управління витратами, потрібний індивідуальний підхід.

Зараз українські підприємства переважно використовують класичні, традиційні методи обліку, такі як калькулювання собівартості продукції з повним розподілом витрат, не приділяючи гідної уваги світовому досвіду. Обираючи найкращий метод, керівництву необхідно провести детальні дослідження на своєму підприємстві майже з усіх питань його діяльності. Отже, від правильного обраного методу або їх сукупності залежить ефективність управління витратами.

Список використаних джерел

1. Грицай О. І. Застосування методів управління витратами в інноваційній діяльності підприємства / О. І. Грицай // Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. – 2011. – № 720 : Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – С. 9-15. – Бібліографія: 10 назв.
2. Дороженко Л. І. Сучасні методи обліку витрат у контексті зарубіжного досвіду / Л. І. Дороженко // Держава та регіони. Сер. : Економіка та підприємництво. – 2014. – № 2. – С. 72-76. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drep_2014_2_15
3. Потій В. З. Теоретичні підходи до управління витратами підприємства / В. З. Потій, Г. П. Куліш // Формування ринкової економіки: наук. зб. / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, ДВНЗ “Київ. нац. екон. ун-тім. Вадима Гетьмана”; [відп. ред. О. О. Беляєв.]. – 2013. – Вип. – 29. – С. 357-370.
4. Пустова І. В. Методи управління витратами в сучасних умовах: ефективність застосування, переваги та недоліки / І. В. Пустова // Інвестиції: практика та досвід. – 2013. – № 11. – С. 39-42. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2013_11_12

J. Melnyk. Modern methods of cost management and foreign experience of their use.

The main methods of managing expenses of enterprises in foreign practice are revealed. The cost management model has been selected based on the purpose of the enterprise.

Keywords: costs, cost management, methods.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Бурковська А. В.

Миколаївський національний аграрний університет